

VERKIEZINGSPROGRAMMA FRIES

MET DANK AAN: EPIE HEINS

US FRYSKKE KANDIDAAT

Femke
Wiersma

SÛN PLATTELÂN

- 01** D'r komt in stabyl, langduorjend en betrouber plattelânsbelied mei in termyn fan desennia wêryn't wurdt fêstlein wa't hokker romte yn Nederlân krijt. Dit belied wurdt oprjochte mei dielname fan plattelânsbewenners, agraryske en natuerorganisaasjes, it bedriuwslibben, yndustry en loftfeart. In stabyl belied foarkomt elke fjouwer jier nije regelingen yn de útjef-ten fan de dei.
- 02** Fruchtbere grûnen en it prachtige kultuerlânskip op it plattelân bliuwe beskikber foar iten-produksje, sadat iten foar steds- en plattelânsboargers lokaal kinne wurde produsearre en konsumearre.
- 03** Plattelânsbewenners libje yn goede harmony mei boeren en it bedriuwslibben. Wenje op it plattelân betsjuttet dat dizze aktiviteit essensjeel is, te erkennen en te akseptearjen. Bedriuwen, al dan net aktyf yn 'e agraryske sektor, moatte wol rekken hâlde mei it libbensge-noat fan alle ynwenners yn har gebiet.
- 04** Wy sille mear omtinken jaan oan it bestriden fan kriminaliteit op plattelânsgebieten om gjin kâns te jaan oan drugskartels en bendes dy't út binne op, bygelyks, GPS-apparatuer. Ek hjir jildt it folgjende: mear jildt en boarnen foar de plysje en hanthavening.
- 05** Nije plattelânsbewenners krije de kâns om in ynboeringskursus te folgjen. Dizze kursus wurdt mei-ûntwikkele mei boeren en plattelânsorganisaasjes en mei-finansiere troch it Ministearje fan Plattelân. Boeren en boargers leare elkoars libbenswize te respektarjen en in direkte dialoach mei elkoar te gean.
- 06** Betelbere huzen foar starters wurde yntrodusearre op 'e huzemerk. Foar saneamde "skeve hierders" sille huzen beskikber wurde om trochstreaming mooglik te meitsjen. Dyjingen dy't lytser wenje wolle moatte in ridlik alternatyf oanbean wurde.
- 07** By it tawizen fan wenningen wurdt urginsje beskôge en net oarsprong. Dat betsjut dat de iene befolkingsgroep net mear of minder of mear rjocht hat op in (betelber) hûs as de oare befolkingsgroep, puur op basis fan komôf. Dit jildt foar beide manieren.
- 08** As earste wurdt safolle mooglik boud op 'e lege en beskikbere plakken binnen de beste-ande sintra / stêden. Dit behâldt fruchtbere lânbougrûn en it unike kultuerlânskip en bio-diversiteit op it plattelân. Pas as konstruksje yn it doarp en binnenstêd ûnfoldwaande blykt te wêzen, sil der boud wurde rûn de kearnen.
- 09** Yn 'e stêden en doarpen wurde kantoar- en winkelgebouwen dy't langer dan 1 jier leech steane, earst omboud ta huzen / apparteminten, foardat lânbougrûn op it plattelân wurdt ôfsnien foar nijbouhuzen.

SÛN PLATTELÂN

- 10** Om safolle mooglik fruchtber lânbougrûn te besparjen, sil de kommende jierren mear fertikaal as horizontaal boud wurde. Dat: mear hege gebouwen yn 'e stêden, sadat it plattelân syn unike karakter en lânskip kin behâlde. De stedbewenner kin dan yn syn frije tiid komme om te genietsjen fan it prachtige lânskip, de frisse loft en de natuer yn syn direkte omjouwing.
- 11** It mislearre natuerprojekt Oostvaardersplassen wurdt skrast. It lân wurdt brûkt om 300.000 huzen te bouwen.
- 12** Grien (plattelân) wurdt net ynruile foar griis (ynindustry, sinneparken, wynturbines, datasintra en distribúsjesintra).
- 13** D'r sil genôch húsfersting komme foar jongeren op it plattelân. Op dizze manier wurdt it ferskaat fan jong en âld op it plattelân bewarre en wurdt deflaasje foarkommen. Deflaasje liedt ta ferearming en unleafberens.
- 14** Goede foarsjenningen binne nedich (iepenbier ferfier, bibleteken, sportfjilden, skoallen, pinautomaat, ambulânse, plysjeburo, medyske en kulturele foarsjennings, rap ynternet) op it plattelân, sadat âld en jong har thús fiele kinne yn harren eigen regio.
- 15** Lepenbier ferfier foar studinten, 65-plussers en minsken mei in minimum ynkommen moat fergees wurde op plattelânsgebieten.
Neist it Stedsbelied sil d'r in plattelânsbelied wêze om de kwaliteit fan libben yn 'e regio's te garandearjen en te befoarderjen.
- 16** Kultuersubsydzjes wurde lykmjittich ferdield oer it lân. D'r sil ekstra oandacht wêze foar kulturele ynstellingen en mear tafersjoch op de earlike ferdieling fan subsydzjes foar kulturele ynstellingen bûten de grutte stêden. Plattelânskultuer is ek kultuer.
- 17** BBB wol aktive mienskipssintra yn elk doarp, wêr't ferskate aktiviteiten wurde levere troch kulturele maatskiplik wurkers. Se kinne ek in sinjaalfunksje ferfolje yn 'e ûntwikkeling fan' e jeugd yn 'e doarpen en it in positive stimulâns jaan.
- 18** D'r sil in Minister foar it Plattelân wêze mei in departemint op syn minst 100 km fan Den Haach.
- 19** Wy soargje foar it behâld fan MKB-bedriuwen op it plattelân en behâlde sa wurkgelegenheid, libbenskwaliteit en in sûne ekonomy.
- 20** Wy sille it hjoeddeiske kulturele lânskip op it plattelân behâlde, wêr't minsken út 'e stêd kinne rekreëarje en sûne loft ynademje.
- 21** Wy fasilitearje it behâld en weromkommen fan pleatslike winkels op it plattelân.

SÛN PLATTELÂN

- 22** Elke regio yn Europa, of it no lannen of regio's binne, is unyk en moat syn eigen tradysjes en libbenswizen kinne hanthavenje. Yn Nederlân betsjut dit bygelyks it behâld fan peaskebrannen, karnaval, karbidsjitten en plattelânsfeesten lykas de Zwarte Cross en trekkerseps. Plattelânstradysjes kreëarje sosjale bannen tusken steds- en plattelânsbewenners en moatte dêrom wurde beskerme.
- 23** Nasjonale regels oangeande tradysjes, folklore en kultuer krije in plattelânstoets. Der wurdt hifke oft de regelingen út Den Haach relevant binne foar it plattelân en wat de gefolgen binne foar de ûnderlinge sosjale bining, kultuer en buorskip op it plattelân.
- 24** Skoallen op plattelânsgebieten bliuwe iepen en "ticht by hûs ûnderwiis" stiet sintraal. Der komt in oanfolling foar "lytse skoallen".
- 25** In 'krimpkontrôle' wurdt tapast yn nij ûnderwiisbelied: dus, bygelyks as nije ûnderwiisregels wurde ynfierd, wurdt kontrolearre wat de ynfloed is fan dizze regels op plattelânsskoallen.
- 26** Basisskoallen mei mear as 40 learlingen bliuwe iepen op it plattelân.
- 27** Nei elke ferkiezing folgje alle 150 keazen parlemintsleden en it folsleine kabinet in ferplichte ynboeringskursus fan ien wike op it plattelân, teminsten 100 kilometer fan har wenplak. Dêr wurde se alle aspekten fan wenjen en wurkjen op it plattelân leard troch plattelânsbewenners.

SÛN POLITYK, SÛN BELIED

- 01** Wy beheine wet- en regeljouwing. D'r sille gjin nije wetten en regelingen wêze sûnder dat ek besteande wetten en regeljouwing wurde ôfskaft.
- 02** Nije beliedsregels en -wetten dy't drastyske ynvestearrings en oanpassingen betsjutte foar ûndernimmers en boargers binne basearre op feiten en sifers dy't wittenskiplik ûnderboud binne, net op modellen en útgongspunten. Mjitte = wite.
- 03** Wy sette minsken foarop en net de regels, lykas yn it bestân foar bernfergoeding en yn-komstebelesting.
- 04** Nije wetjouwing en regeljouwing sille allinich wurde yntrodusearre as de kosten dy't de ûndernimmer moat meitsje binne opnommen yn 'e priis fan' e produkten.
- 05** BBB wol in Konstitusjoneel Hôf yn Nederlân, lykas foarsteld troch de kommisje Remkes yn 2018. Mei de oprjochting fan in konstitúsjonele rjochtbank kinne boargers hifkje oft in wet yn striid is mei de grûnwet.
- 06** It Konstitusjoneel Hôf moat ek de kâns krije om konflikten tusken wetten en regeljouwing tusken ferskate provinsjes te besjen. It beslút ek oer it juste útfieren fan ferkiezings en referindums en oer de wettichheid fan hege mandaten lykas dy fan in kabinet as in lid fan it parlemint.
- 07** Kêst 120 fan 'e Nederlânske grûnwet, dy't de rjochtbanken ferbiedt de wet te testen oan' e grûnwet, sil wurde wiske.
- 08** It Konstitusjoneel Hôf moat tagonklik wêze.
- 09** Lokale partijen sille in lykwaardige partysubsydzje krije neffens it tal sitten yn gemeenterieden en de Provinsjale Ried, lykas no ek nasjonale partijen yn 'e Twadde Keamer krije.
- 10** De stim fan 'e boarger wurdt heard tusken ferkiezings yn wichtige beslútfoarming (bygelyks) oer syn wenomjouwing. Dit wurdt bygelyks dien fia (lokale as regionale) referindums en / as populêre peilingen. Dit kin in iepenbiere peiling omfetsje foar de oanlis fan mega sinneparken as wynturbines op it plattelân en op 'e Noardsee en yn' e Iselmar.
- 11** Gemeenteriedsleden kieze de leden fan 'e Senaat en net de Provinsjale Ried. Dit beskermst ek it lokale lûd yn 'e nasjonale polityk (Senaat).
- 12** De Miljeuwet, de pleatslike partisipaasje, it tawizen fan taken en foegen oan de gemeente is in goede saak, mar de nije miljeuwet kin liede ta willekeurige regels dy't per gemeente ferskille. Belied moat basearre wêze op objektive prinsipes en mjitmetoaden. Wêr nedich en wêr't de situaasje dat freget, sil belied fleksibeler of stranger moatte wêze. Wêr net nedich, binne nasjonale regels fan tapassing.
- 13** Moeilike saken dy't yn termen fan kennis bûten it kap fan gemeenten geane, moatte wurde behannele yn oerlis mei provinsjes en de nasjonale regearing. Gemeenten moatte it tsjil net sels útfine.

SÛN POLITYK, SÛN BELIED

- 14** Prosedueres en regels yn 'e miljeu-wet moatte foar elkenien ienfâldich bliuwe en net te kostlik te ymplementearjen.
- 15** Elk bedriuw dat him ûntwikkelt is takomstbestindich. Gemeentlike ûntwikkeling fan saaklike systemen, útstjit fan (skealike) stoffen en grien wurde as in gehiel beskôge en behannele. Dizze totale ôfbylding wurdt oerset yn in miljeuplan.
- 16** De regearing stimulearret plattelânsgemeenten om lokaal en lyts te bliuwen en foarsjocht har fan aktive (finansjele) boarnen.
- 17** Plattelânsgemeenten wurde om finansjele redenen net twongen om te fusearjen mei in stêd om in supergemeente te foarmjen. De kleau tusken boargers en regearing moat wurde ferlytse en in "supergemeente" is te fier fan 'e befolking.
- 18** De regearing is der foar de ynwenners en net oarsom. It belied, de hâlding en it gedrach fan 'e regearing wurde hjirop test.
- 19** BBB wol in regearing dy't transparant wurket en earlik is oer wêr't belied foar wurdt brûkt. De regearing moat har ynwenners tsjinje en mei yntegriteit operearje.
- 20** De stream fan subsydzjes oan woldiedigensorganisaasjes en aksjegroepen dy't har dwaande hâlde mei polityk en sadwaande ynfloed hawwe op it demokratyske proses wurdt stoppe. Goede organisaasjes dy't it libben fan boeren, boargers en fiskers yn gefaar bringe mei har aktivisme, wurdt de ANBI-status weinommen, sadat se gjin belestingfoardiel mear hawwe.
- 21** Politike moasjes dy't in fokferbod oproppe foar bisten dy't gevoelich binne foar coronavirussen wurde ûnjildich ferklearre, of tekstueel oanpast foardat se yntsjinne wurde. Op dizze manier wurdt foarkommen dat d'r ek in fokferbod is foar húsdieren of hynders, dy't ek gevoelich binne foar coronavirussen (dy't yn in protte foarmen en maten komme), net Covid-19.

SÛN WETTER

- 01** Swiet wetter is essensjeel foar planten, klimaat, bisten en minsken. Swiet wetter regelt de temperatuer fan lân en see, skept wolken en hat ynfloed op it waar, it transportet fiedingsstoffen en mineralen, en suveret it miljeu troch oplossen fan fersmoargingstoffen en smyt sedimint fuort. Swiet wetter is ek essensjeel foar feiligens fan iten. De beskikberens en it behâld fan swiet wetter hat hege prioriteit, bygelyks troch te ynvestearjen yn bufferen fan reinwetter, sâlt wetter ûntsâlt as drip yrrigaasje. Wetterbehear en wetteropslach hawwe foarrang by belied en útfiering.
- 02** Garandearre sitten by de wetterskippen (natuerorganisaasjes, bedriuwslibben en boeren) wurde beholden. It is net winsklik om allinich politike aginda's beslute te litten oer itenproduksje en wetterbehear. Ynhâdlike (hydrologyske) kennis en begryp fan saken is fan grut belang. Boargers moatte kinne fertrouwe op 'e kennis fan grûnbesitters. Nei alles begripe sy de folsleine omfang fan it wettersysteem yn Nederlân en kinne it stjoere op basis fan kennis.
- 03** Noardsee en Iselmar wurde net fol set mei wynmûnen. Wynmûnen fersteure it ekosysteem.
- 04** Nederlân docht alle war om polsfiskjen wer mooglik te meitsjen foar Nederlânske fiskers. Polsfiskerij is mear dierfreonlik, miljeufreonliker en fersteurt amper it libben fan 'e seeboaiem.

SÛNE OMJOUWING

- 01** Yn ús beboude romte (stêden, doarpen, yndustryterreinen) sil mear oandacht wurde jûn oan planten as temperatuerregeler. Planten binne de wichtichste produsint fan soerstof en iten en in hûs foar fûgels, bisten en oare planten.
- 02** Wy brûke bermen, griene strips en fjildrânen om de populaasje fan insecten en bijen te beskermjen.
- 03** Bermen en griene gebieten beheard troch de regearing wurde op in natuerlike manier beheard. Meane wurdt allinich dien as strikt nedich foar ferkearsfeiligens. Gemeenten siedzje bermen mei blomke lânseigen mikse.
- 04** Griis wurdt ynruile foar grien. Gers en/as blommen ferfange túntegels. Boargers wurde stimulearre om túnen griener te meitsjen fia ynformaasjekampanjes en se wurde fergees lânseigen blommemiksels ferdielt yn ruil foar in tegel.
- 05** Bleate winkelpleinen meitsje plak foar oazes fan grien en wetter.
- 06** D'r sille mear planten, tunen en stille bosken wêze yn 'e iepenbiere gebouwen.
- 07** Wy stimulearje de ynstallaasje fan insectenhôtels, sadat ynsekten weromkomme yn 'e stêd, dit befoarderet ek it weromkommen fan fûgels.
- 08** D'r sil in aktive ynformaasjekampanje wêze foar boargers oer it kreative gebrûk fan ûnkrûdmoardners yn tunen.

SÛNE BISTEN

- 01** D'r sille ûndûbelsinnich wolwêzensregels wêze foar húsdieren en pleatsdieren (fee) binnen de EU-kontekst.
- 02** Wy regelje in One Welfare-oanpak troch in saakkundich team.
- 03** Oanfoljende regels foar wolwêzen sille wurde tafoege oan dizze kategoryen, as natuerlik gedrach wittenskiplik belutsen is. Oanfoljende regels foar wolwêzen moatte te alle tiden kinne wurde ferklearre oan konsuminten.
- 04** Ekstra oandacht sil bestege wurde oan 'e posysje fan selskipsdieren yn stedsgebieten.
- 05** Oangeande it hâlden fan eksoatyske bisten troch partikulieren sil d'r in negative list wêze, dy't allinich de soarten befettet dy't:
  - binne net geskikt bewiisd foar partikulier gebrûk, bygelyks om't se heul gefaarlik binne (bgl. Katten fan > 5 kg, apen fan > 5 kg)
  - Soe oantoanber skealik wêze kinne foar lânseigen biodiversiteit (invasive frjemde soarten), dêrby gebrûk meitsje fan de Europeeske list mei invasive soarten.
- 06** Derneist sil de regearing rjochtlinen opmeitsje foar it hâlden fan eksoatyske eksoatyske soarten.
- 07** De regearing moat soargje foar goede kontrôle en strikte straffen ôftwinge foar systematyske ferwaarloazing fan bisten.
- 08** As jo in dea bist fine yn in iepenbiere romte, moatte jo it maklik en fergees kinne melde om it ophelje te litten. Op dizze manier foarkomme jo útbraken en oerdragen fan besmetlike sykten en behannelje jo de bisten mei respekt.
- 09** Wy hanthavenje de nulbestân fan wylde bargaen bûten oanwiisde natuergebieten. Genôch boarnen wurde hjirfoar beskikber steld, sadat d'r gjin oerlêst is fan "swart wylde" yn 'e tunen fan boargers en minder risiko fan it fersprieden fan Afrikaanske swine koarts.

SÛNE ITEN

- 01** It kabinet sil 9 miljoen euro ynvestearje yn Itenbanken Nederlân. Mei dit bedrach kin it Ministearje fan Sosjale Saken in Europeeske subsydzje fan 60 miljoen euro oanfreegje by de Europeeske Kommisje foar Itenbanken Nederlân. Dit Europeeske fûns foar itenbanken bestiet gewoan, allinich Nederlân brûkt dizze opsje net. As fergeliking krijt Frankryk elk jier 500 miljoen euro oan Europeeske subsydzje foar itenbankhelp. De 60 miljoen euro is hurd nedich. It oantal minsken dat de itenbank yn Nederlân brûkt nimt alle jierren ta. It wurdt ferwachte dat (fanwegen Covid-19) d'r ekstra kommende groei sil wêze fan 30-35 prosint. Lânbou-organisaasjes bondelje no de krêften mei Itenbanken Nederlân om de iten foarsjening oan itenbanken te stimulearjen.
- 02** Op 'e tiid sille wy btw op produkten fan de Skiif fan Fiif ôfskaffe.
- 03** Ferklearrings en kampanjes fan oerheid oer itenproduksje en konsumpsje fan iten wurde earst test op wierheid en feiten.
- 04** Boargers hawwe it rjocht om ynformaasje te wiskjen oer de oarsprong fan 'e yngrediïnten yn har iten. D'r sil ferplichte oarspronglabel wêze op alle itenprodukten EU-breed.
- 05** D'r sil in strukturele kampanje wêze, finansierd troch de regearing, om konsuminten oan te moedigjen iten yn Nederlân te keapjen. De Skiif fan Fiif is liedend.
- 06** As it mooglik is, kieze de regearing en it bedriuwslibben Nederlânske produkten yn kantes, bedriuwrestaurants, sikehûzen en itenservice en propagearje dit nei konsuminten.
- 07** Rykssubsydzjes oan organisaasjes dy't itensprodukten fan de Skiif fan Fiif út it menu wolle hâlde, wurdt staakt.
- 08** De regearing ynformeart boargers oer sûn iten en brûkt de Skiif fan Fiif as rjochtline. In boarger beslút úteinlik sels wat hy/sy yt.
- 09** Wy ferbiede de ymport fan produkten dy't binne produsearre op in manier dy't yn Nederlân sels net tastien is. Hjirmei moatte hannelsôfspraken wurde hifke en wêr nedich oanpast wurde.

SÛNE BOARGERS

- 01** Wy moatte erkenne dat firussen en dus ek Covid-19 altyd bliuwe, krekt lykas gryp ek diel fan ús libben wurden is. It kabinet moat hannelje op basis fan dit útgongspunt. Untwikkelje in lange termyn belied dat rjocht docht oan frijheid, sûnens en de sosjale bân tusken minsken yn Nederlân.
- 02** It kabinet ûntwikkelt sa gau mooglik in fisy op lange termyn fan in maatskippij mei Covid-19 en (mooglike takomstige) firussen mei in grutte ynfloed op sûnens en maatskippij. Undertusken maatregels nimme en dan wer nei ûnderen skale, soarget foar grutte ûnwisens, ûnrêst en dûbelsinnigens, ûntnimt frijheden en is min foar de ekonomy.
- 03** Opskaling fan 'e soarch foar firusûndersyk en behanneling is essensjeel.
- 04** Beskerming fan persoanen yn ferpleechhuzen, soarchsintra, sikehûzen, ensfh. hat de heechste prioriteit yn it lange termynbelied. Dat jildt net allinich foar soarchpersoan, mar ek foar skjinmakers.
- 05** As it kabinet mooglike maatregels oankundiget dy't profitearje moatte fan folkssûnens, binne dizze wetlik garandearre, sadat se ek kinne wurde ôftwongen. Maatregels trochjaan oan yndividuele ûndernimmers is lef, ûnferantwurde en ûnfeilich. Op dizze manier kinne ûndernimmers wurde bleatsteld oan agresje en geweld troch minsken dy't net wolle foldwaan oan ienige (net te hanthavenjen) maatregel.
- 06** D'r sil mear wurdearring wêze foar minsken yn sûnenssoarch op 'e wurkflier, ek struktureel finansjeel.
- 07** Der sil "mear hannen oan it bêd" wêze yn 'e sûnenssoarch, sadat d'r ek mear tiid is foar sosjaal kontakt tusken ferpleechkundigen, dokters en pasjinten / kliïnten.
- 08** D'r sil mear ynformaasje en positive oandacht wêze foar de soarchsektor yn basis- en fuortset ûnderwiis. Wurkje yn sûnenssoarch wurdt stimulearre. Mei foldwaande hannen oan it bêd sil soarch yn 'e takomst beskikber bliuwe foar minsken.
- 09** De haadrol fan frijwilligers en ynformele mantelsoargers, fral yn âldereinsoarch, wurdt erkend en fasilitearre. Yn 'e doarpen dêr't genôch romte is, krije minsken de kâns om in sa-neamd 'kangoeroehûs' te ûntwerpen, bygelyks troch in romme túnhok of wenunit te ynstallearjen. Sadat se soarch kinne leverje oan har pake en beppe.
- 10** Regelingen dy't oer grutte ferpleechhuzen hearre, wurde ôfskaft. Lytsskalige ferpleechhuzen funksjonearje optimaal, foldogge oan in grut ferlet en binne elemintêr foar sosjale gearhing op it plattelân en yn 'e wiken.
- 11** Partners skiede as se yn in ferpleechhûs opnommen binne, is in ding fan it ferline.

SÛNE BOARGERS

- 12** Produkten dy't fan libbensbelang binne foar de Nederlânske maatskippij moatte ek wurde produsearre yn Nederlân, no en yn 'e takomst. Tink oan beskermjende apparatuer foar sûnenssoarch, in basis itenpakket, brânstoffen, bepaalde medisinen en drinkwetter.
- 13** Antibiotika gebrûk by minsken is beheind ta wat strikt nedich is.
- 14** (Lânbou)húsdieren hawwe in heul goed kontrôlesysteem foar in grut oantal diersykten fia de Sûnenstsjinst foar Dieren. D'r sil in oerienkomst wêze mei de systemen fan sûnenssoarch foar minsken, de GGD's wêze. D'r sil in One Health-oanpak wêze, dus in kombinaasje fan 'e minsklike en feterinêre oanpak foar folks- en diersûnens.
- 15** Yn it gefal fan in útbraak fan in sykte by minsken as fan dieren kommunisearje in saakkundige/kommunikaasje team ûndûbelsinnich en dúdlik oan it parlemint, regearing en boargers.

SÛNE ECONOMIE

- 01** D'r sil genôch romte wêze foar ûntwikkeling foar produsinten dy't kieze om yn Nederlân te bliuwen.
- 02** D'r sil genôch romte wêze foar ûntwikkeling foar ûndernimmers, sadat se har bedriuw kinne oerdrage oan 'e folgjende generaasje. Dit is hoe't famyljebedriuwen wurde bewarre.
- 03** Nederlân is in hannelslân. BBB is dêrom tsjin in stoere Nexit fan 'e EU. De EU moat lykwols gjin supersteat wurde, dy't alle regels foar alle ynwenners sil bepale.
- 04** Nederlân ynvestearret struktureel yn ynnovaasje en ûndersyk, sadat ús ûndernimmers trochgean kinne mei produsearjen oan 'e top fan' e wrâld.
- 05** Lykas 30 jier lyn tasein, moat Kok's kwartsje no einlings opheft wurde. Mei oare wurden, de brânstofbelesting moat wurde fermindere troch dit bedrach. Dit resulteart yn wichtige kostenbesparrings foar it bedriuwslibben en de regearing lit him einlings sjen as in betroubere partner. En wylst wy dwaande binne: wêr is Rutte's 1.000 euro?
- 06** Nederlân is in hannelslân. BBB is net foar in stoere Nexit. BBB wol de macht fan 'e EU ferminderje nei in nivo fan hoe't de EEG eartiids wie bedoeld: in mienskiplike merk mei bepalingen oer lânbou, ferfiersopsjes en ekonomyske relaasjes mei net-leden. De EU moat gjin supersteat wurde.
- 07** BBB is net needsaaklikerwize tsjin de euro, mar wy hawwe leaver in Noardlike munt en in Súdlike munt. De euro hat grif foardielen, foaral foar hannel. Mar de euro hat him ek ûntwikkele ta in ferdielende skimmel, bygelyks tusken Noard- en Súd-Europa en dêrnei ek tusken Europeeske lidsteaten. Súdlike lannen binne konstant ôfhinklik fan skuldfinansiering troch de Noardlike lidsteaten. Dit is in net winske situaasje dy't net langer te hâlden is. Mei in Neuro en in Zeuro kinne de kredytweardige eurolannen har eigen finansjele posysje beskermje. Derneist moat de eurosône net fierder útwreide wurde.

SÛN ÛNDERWIIS

- 01** In basissubsydzje is beskikber foar alle studinten.
- 02** Falske of suggestive ynformaasje oer hokker sektor as groep minsken dan ek, ferdwynt út 'e learboeken. Foardat skoalboeken en learpakketten wurde oanbean oan studinten, kontroleart in saakkundige kommisje út ferskate sektoaren it lesmateriaal op feitlike net wiere saken en propaganda.
- 03** Underwizers op alle skoallen binne ferbean har eigen ideologyen te fersprieden nei studinten. D'r sil in meldpunt wêze wêr't learlingen en âlders dit kinne melde. In saakkundige kommisje beoardielt dizze klachten.
- 04** Ferâldere lesmateriaal oer itenproduksje, dat bygelyks noch altyd ferwiist nei batterykooien en bokskealen, kin yntusken net mear brûkt wurde op skoallen.
- 05** Itenûnderwiis op basisskoalle sil ferplicht wêze. Boerderijûnderwiis en les yn itensieden binne hjir in essensjeel ûnderdiel fan.
- 06** Lânbou, fiskerij en it plattelân wurdt in ferplicht fak yn 'e oplieding Sjoernalistyk.
- 07** Wy prate net mear oer heech oplate of leech oplate minsken. Wy prate allinich oer teoretysk oplate en praktysk oplate minsken.
- 08** D'r moat ek goede tagong wêze ta hegeskoallen en universiteiten op plattelânsgebieten, mooglik fia learen op ôfstân, yn kombinaasje mei trainingsdagen op lokaasje. Dit soarget derfoar dat teoretysk oplate jeugd net hoecht te ferhúzjen nei de gruttere stêden foar har stúdzje. Dit kin nije ympulsen op it plattelân stimulearje.
- 09** Plattelânsskoallen bliuwe iepen en "ûnderwiis ticht by hûs" stiet sintraal.
- 10** Fuortset, middelber, heger en universitêr agrarysk ûnderwiis, yn gearwurking mei it bedriuwslibben, wurdt better befoardere yn basis- en fuortset ûnderwiis. Allinich dan kin Nederlân in liedend agrarysk kennisintrum bliuwe foar de rest fan 'e wrâld en sadwaande helpe om wrâldwide itenfeiligens te garandearjen.
- 11** Mei it each op 'e spesifike útdagings en kennis yn dizze sektor falt Agrarysk ûnderwiis ûnder de ferantwurdlikens fan it Ministearje fan Plattelân en net it Ministearje fan Underwiis.
- 12** D'r sil mear ynformaasje wêze om jongeren oan te moedigjen in oplieding te folgjen yn 'e agraryske sektor. Lânbou wurdt hieltyd hightech troch bygelyks ICT en presyzjelânbou. Dat ek hjir hat de sektor no wat nijs te bieden yn termen fan ûndersyk en ûnderwiis foar in groep jongeren.

SÛNE MAATSKIPPIJ

- 01** Mear jild foar de plysje en hanthavening. Lytsere plysjetaken wurde net gewoan ferpleatst nei BOA's sûnder dat se de middels hawwe om harsels te beskermjen.
- 02** De plysje moat substansjeel mear offisieren opliede kinne.
- 03** De plysje-posten op it plattelân komme werom.
- 04** Elkenien yn Nederlân fertsjinnet gelikense kânsen. Wy hoege dêr gjin heule paragraaf oan te wijen. Rassisme en diskriminaasje binne ûntagonklik en strafber. Punt.
- 05** Kleur, leeftyd, oarsprong, seksuele oriïntaasje en religy hoege net wichtich te wêzen. Diskriminaasje is ferbean. Dus ek positive diskriminaasje. Minsken dy't sollisiteare by de regering wurde beoerdiele troch kwaliteit en net troch geslacht, fysike beheining, kleur, seksuele oriïntaasje, religy as wat dan ek. D'r is dêrom GEEN frouljuskwota, as hokker kwota dan ek by oerheidstsjinsten. It iennige kwotum dat komt is in kwalitaasjekwota: 100 prosint fan 'e meiwurkers hat de bêste kwaliteiten.
- 06** By it tawizen fan wenningen wurdt omtinken jûn oan urginsje en net oan komôf. Dat betsjut dat de iene befolkingsgroep net mear of minder of mear rjocht hat op in (betelber) hûs as de oare befolkingsgroep, puur op basis fan komôf. Dit jildt foar beide manieren.
- 07** Gesprekken op televyzje mei minsken fan it plattelân (Limburgers, Tukkers, Friezen, Brabanders, ensfh.) wurde standert fan ûndertiteling foarsjoen. BBB fynt dit diskriminearjend. BBB wol dat alle dialekten op televyzje, plattelân en foarsteden, wêryn gjin Standertnederlânsk wurdt praat, ûndertiteling hawwe. Dat ek as immen plat Amsterdams, Haachs, Rotterdams, Goois of Uterts praat. Gelikense muontsen, gelikense kapen.
- 08** Minsken dy't Wirklik op 'e flecht binne fan oarloegen, of waans libben en/as har famyljes serieuus wurde bedrige en dit kinne oantoane, binne wolkom yn Nederlân foar de nedige tiid. It hat de foarkar om te soargjen dat dizze minsken wurde opfongen yn har eigen regio's. Dit makket it makliker om dizze minsken te brûken - as it wer mooglik is - yn 'e rekonstruksje fan har lân.
- 09** Ymmigranten dy't NET út in oarlochsône komme of waans libben en har famyljes net serieuus wurde bedrige, moatte oantoane kinne dat se permanint wurk en akkommodaasje hawwe yn Nederlân. As se dit kinne bewize en de Nederlânske taal goed behearskje, wurde se talitten. Nei fiif jier bydrage oan 'e Nederlânske maatskippij en ekonomy kinne se yn oanmerking komme foar in permaninte ferbliuwsfergunning.
- 10** Ekonomyske fermogensikers sûnder wurk en ynkommen wurde net talitten of sa gau mooglik útsetten nei har eigen lân. Nederlân nimt allinich oantoane oarlochsslachtoffers as oantoanber serieuus bedrige minsken op.

SÛNE MAATSKIPPIJ

- 11** It kabinet set har yn foar minder ymmigraasje. Itenskaarte liedt ta sosjale ûnrêst, earmoed, boargeroarlokken en dermei ymmigraasjestreamen. Dit is net winske. Nederlân helpt dizze lannen mei syn agraryske kennis om itenfeiligens te krijen.

SÛNE NATUER

- 01** D'r sil wer kalibraasje wêze fan 'e Natura 2000-gebieten. Tefolle oanwiisde gebieten, as gebieten dy't ferkeard binne oanwiisd, wurde skrast.
- 02** BBB lûkt net oan in dea Konikhynder. Wy wurkje net mei winsklike natuer, mar sette realistyske natuerdoelen. Miljoenen euro's yn hopeleaze projekten stekke is in ferline.
- 03** Akkerbougrûn is ek natuer en wurdt troch de regearing as sadanich erkend, wurdearre en stimulearre. Natuerorganisaasjes subsidieare troch de regearing hâlde yn har kampanjes rekken mei it belang fan it behâld fan lânbounatuer en befoarderje aktyf dat lânbounatuer ek natuer is.
- 04** De maatregels dy't yn it ferline yn Natura 2000-gebieten binne ymplementeare, wurde op resultaten test om te foarkommen dat noch mear miljarden euro's fergriemd wurde.
- 05** BBB wol de eigentlike oerienkommen natuerwearde evaluatearje mei ûnôfhinklike biologen, en as it behâld realistysk is, beskermje dan (lykas dy iene spesifike blom, dat iene spesifike bist, plant of ynsekt) yn in Natura 2000-gebiet.
- 06** In figuerlike reade skets wurdt rûn sa'n spesifyk gebiet tekene. Bedriuwen bûten dy reade kontoeren bliuwe har ûntwikkelingsromte hâlde.
- 07** Natura 2000-gebieten moatte safolle mooglik troch minsken wurde ûnderfûn. Untagonklike natuergebieten wurde direkt iepene. De boarger draacht dêroan by troch belestingen en hat it rjocht om fan dizze gebieten te genietsjen en te kontrolearjen wat der is bard mei syn of har belestingjild.
- 08** Wy moatte goed soargje foar de natuer, sizze de Ried fan Steat en de Europeeske Kommissje. BBB is it dêr mei iens. Gjin wet stelt lykwols hoe't wy dit moatte dwaan. Stikstofreduksje is gjin middel oplein troch de Europeeske Kommissje as de rjochtspraak. De reduksje fan de snelheid fan 130 nei 100 km/o hie net moatten nommen op dizze basis en wurdt dêrom omkeard.

SÛNE NATUER

- 09** Der wurdt sjoen nei effektive alternativen foar de stikstofmaatregels. In soerd natuergebiet kin bygelyks hiel maklik wurde wersteld troch kalk ta te heakjen. In metoade dy't ieuwenlang wurdt brûkt troch boeren en túnkens op har eigen grûn. Ferhâlding hat foarrang boppe emoasje.
- 10** De saneamde Krityske Depositowearden (de hoemannichte stikstof dy't kin foarkomme yn in natuergebiet) binne net te realisearjen. As alle fee, al it ferkear, alle minsken, alle loftfeart en alle yndustry út Nederlân ferdwûn binne, sil de stikstofdeposysje yn tsientallen natuergebieten noch te heech wêze. Helbere noarmen sille wurde ynsteld sadat it prachtige karakteristike Nederlânske lânskip beskerme en beheard bliuwt.
- 11** Natuer en miljeu stopje net by de grins. Europeeske doelen en gearwurkingsferbannen sille opset wurde yn it behâld en ferbetterjen fan natuer en miljeu. Dit ynstee fan de net-wetlike Nederlânske doelstellingen en easken.

SÛN KLIMAAT

- 01** Kernenergy is in skjinne enerzjyboarne. Feilige kearnsintrales kinne wurde boud foar strukturele enerzjyproduksje sûnder ús prachtige lânskip te beynfloedzjen en sûnder ús enerzjynetwurk te feroarjen. Gjin CO₂-útstjit en in goedkeap grûnstof. Nije techniken biede nije feilige ynsjoggen, ynklusyf kearnenerzjy.
- 02** Minstens trije kearnsintrales moatte wurde boud.
- 03** It lânskip is likefolle wurdich as it klimaat. D'r komme gjin sinnepanielen op it plattelân sa lang't d'r noch lege dakken en gebieten binne. Nije sinneparken wurde hifke oan 'e "sinneljedder" of in fergelykber ramt foar beoardieling.
- 04** Subsydzjes foar sinnepanielen wurde brûkt foar de ynstallaasje fan panelen op (bedriuw) dakken en lûdsbarriêres, ynstee fan op (lânbou)grûn.
- 05** Nederlân hat mear dan 139.000 kilometer ferhurde diken. Der moat ûndersocht wurde oft lytse sinnepanielen kinne wurde ynstalleare yn fangrails. Op dizze manier wurdt lânskipfersmoarging tsjinwurke en kin in soad griene enerzjy opwekt wurde.
- 06** Griene ôffal wurdt net ferbaarnd yn biomassasintrales, mar brûkt om de boaiem te ferbetterjen en de groei fan planten te befoarderjen.
- 07** Inisjativen om fosfaat te generearjen út minsklike feces (feces en urine) wurde befoardere.
- 08** Mear griene romten wurde yn stêden oanlein foar de rekreaasje en ûntspanning fan stedsbewenners. Dit is goed foar it klimaat en soarget foar minder hege temperatueren yn 'e folsleine en drokke stêd.